

FIATALKORÚ ELÍTÉLTEK DROGFogyasztásának okairól

HORVÁTH DÓRA¹–RUCSKA ANDREA²–SZTOJEV-ANGELOV ILONA³

Összefoglalás: Még mindig nagy figyelem terelődik a kábítószer fogyasztásra. A kutatásban a fiatalok baráti társaság hatására kezdtek el drogot fogyasztani. A kortárs csoportok tehát igen nagy befolyásoló erővel rendelkeznek a fiatalok életében, hiszen sokan a barátoktól kaptak először kábítószeret. A rendszeres kábítószer-fogyasztás akár a bűncselekmények elkövetéséhez is vezethet, hiszen a megkérdozett drogfogyasztók fele drogos befolyásoltság alatt követte el a bűncselekményt.

Kulcsszavak: kábítószer, bűncselekmény

BEVEZETÉS

Napjaink még mindig aktuális témája a drogfogyasztás, hiszen egyre elterjedtebb a kábítószer-használat a fiatalok körében. A kedvezőtlen körülmények, a nem megfelelő szülő-gyermek kapcsolat és a családi integráltság hiánya, a családi diszfunkciók könnyen deviáns viselkedést válthatnak ki a kamaszokban. Ilyen deviáns magatartás lehet például a kábítószer-fogyasztás, az alkoholizmus, és a bűnözés. (SZABÓNÉ, 2004)

A kutatások alapján elmondhatjuk, hogy a drogfogyasztás együtt jár a bűnözéssel, melyet Lévai a következőképpen fogalmazott meg tanulmányában: „A kábítószeresek szükségképpen együtt jár a bűnözéssel.” „A kábítószeresek bűncselekmény útján pénzt szereznek kábítószer-vásárlásra.” „A kábítószeresek előbb-utóbb attól sem riadnak vissza, hogy bűncselekményeket kövessenek el annak érdekében, hogy a kábítószerhez hozzájussanak.” „A kábítószer-élvezők a kábítószer hatása alatt gyakran követnek el súlyos, erőszakos bűncselekményeket.” (LÉVAI, 1992, 7.)

A DROGOKRÓL, DROGFÜGGŐSÉGRŐL

„Kábítószernek nevezünk minden pszichoaktív – pszichés működésre ható – szert, amely a központi idegrendszer működését megváltoztatva relaxál, kellemes közérzetet biztosít, függőséget okoz. Ez lehet növényi anyag, gyógyszer vagy vegyszer.” (MÜLLER, 2000, 236.)

Kábítószer-fogyasztás: A drogfüggőség olyan pszichikai, esetenként fizikai állapot, amely a szervezet és a kábítószer kölcsönhatásából adódik, amelyet viselkedési vagy egyéb válasz jellemez. Tehát a drogfüggő már képtelen kábítószer nélkül élni, kényszerrel érez a drog szedésére. A szer hiánya diszkomfort érzéseket okoz. (MÜLLER, 2000) Már az első szerhasználat során kialakulhat dependencia. A drogfogyasztás során eleinte erős euforikus állapotba kerül

¹ területi védőnő, Miskolc

² Miskolci Egyetem Egészségügyi Kar, Gyakorlati Módszertani és Diagnosztikai Intézet

³ Miskolci Egyetem Egészségügyi Kar, Alkalmazott Egészségtudományok Intézete

a fogyasztó, de minden alkalommal az euforikus állapotot diszfória követi. A további szerhasználat során az eufória egyre inkább gyengébb, ugyanakkor a diszfória egyre erősebb lesz, és már nem azért fogyasztja a kábítószer, hogy a kezdetben átélt euforikus állapotba kerüljön, hanem azért, hogy ha rövid időre is, de megszabaduljon a diszfória érzéstől, és ennek hatására kialakul a függőség. A dependencia során jelentkeznek mind pszichés és testi tünetek is. Pszichés tünet a drog iránti erős, leküzdhetetlen vágy, valamint a személyiségben észrevehető változások, például az addig nyitott fiatal zárkózottá, visszahúzódóvá válik vagy éppen fordítva. A testi tünetek súlyos szervi és idegrendszeri elváltozásokban manifesztálódnak, továbbá májkárosodás alakulhat ki, valamint fennáll a fertőzőes megbetegedések veszélye is. (SZABÓNÉ, 2004; MÜLLER, 2000; RÁCZ, 2000)

A függőséghez vezető út

Vitathatatlan, hogy a diszharmonikus családi háttér a drogfogyasztás irányába sodorhatja a fiatalokat (ANDORKA, 2000). Az egyik meghatározó tényező a függőség kialakulásában a szülők viszonya a különböző élvezeti szerekkel, drogokkal. A megfigyelések szerint azokban a családokban, ahol a szülők, nagyszülők alkohol-, drog- vagy gyógyszerfüggőségben szenvednek, nagyobb az esélye, hogy a gyermekeik, unokáik is addiktív viselkedést mutatnak majd. Ez különösen igaz, ha több deviáns viselkedésforma van jelen a családban. Ennek leginkább az az oka, hogy a családban elfogadott viselkedésnek számít a drogfüggőség, hiszen a szülők által nyújtott viselkedési minták jelentősen befolyásolják a szocializációt. Amennyiben a szocializáció során nem az egészséges fejlődéshez szükséges tényezők játszanak szerepet, szocializációs zavarról beszélhetünk, amely fogékonnyá teszi a személyt a devianciára. (KOMÁROMI, 2000)

Egyes adatok szerint drogfogyasztás kialakulásában szerepet játszhatnak genetikai és biológiai faktorok is, azaz egyes személyek esetében nagyobb valószínűséggel alakulhat ki drogfüggőség, mint másoknál, és „ezért bizonyos receptorok, enzimek, az idegrendszerben az ingerületet továbbító vivőanyagok és konkrét agyi területek működésbeli különbségei tehetők felelőssé.” (KOMÁROMI, 2000, 53.)

A drogfogyasztás kialakulása és fennmaradása magyarázható a szülő-gyermek kapcsolat zavaival is. Legfontosabb zavar a korai anya-gyermek kapcsolat zavar, amelynek több oka is lehet: az anya személyiségzavara vagy korai traumatizáltsága, esetleg túlgondoskodó, túlvédő anyai magatartás, az anya súlyos betegsége vagy halála, illetve a hosszan elhúzódó külön töltött idő az anya és a gyermeke között. Az anya-gyermek kapcsolat zavarát okozhatja az is, amikor a gyermek nem kívánt terhességéből születik. (KOMÁROMI, 2000; SZABÓNÉ, 2004)

Fontos kiemelni a családi tényezők közül az egyik vagy mindkét szülő hiányát, amelynek oka lehet halálozás, válás vagy akár súlyos betegség is. A szülő súlyos betegsége miatt a gyermek nem ismeri meg a biztonságot és a védelmet nyújtó szülőt, emiatt szorong és ambivalens érzések alakulnak ki. (HOYER, 2000)

A fogyasztó személyisége

A drogfogyasztó fiataloknak a személyiségfejlődése gyakran már korai szakaszban – a csecsemő- és kisgyermekkor idején – sérül. Ennek eredményeképp a későbbiekben az egyén képtelen ép, érett felnőtt identitás kialakítására, ebből kifolyólag néhány területen szembehelyeződő lemaradása van. Ezek a területek: kommunikáció, kapcsolatteremtés, kötődés, együttérzés, személyesség, bizalom, önkifejezés, önismeret, önértékelés, énkép, stresszkezelés, önértékelés, együttműködés. A személyiségbeli hiányosságok kompenzálása miatt az egyének

a kábítószer-fogyasztásban látják a kiutat, számukra a szerhasználat „öngyógyítást”, a kellemetlen állapotok kezelését jelenti. (KOMÁROMI, 2000; DEMETROVICS, 2004)

A személyiségfejlődés zavarai, lemaradása már óvodás- és kisiskoláskorban is észrevehető.

A személyiség sérülésére utaló jelek:

- Figyelemzavar: képtelen egy tevékenységet hosszú ideig végezni
- Tanulási zavarok: nehezen vagy nem tud megtanulni írni, olvasni és számolni, iskolai teljesítménye elmarad
- Hiperaktivitás, túlmozgásosság: folyamatosan nyugtalan, fegyelmetlen és türelmetlen
- Agresszivitás: az agresszió irányulhat másokra, önmagára és tárgyakra is

Amennyiben ezek a gyermekek nem kapnak segítséget vagy figyelmen kívül hagyják ezeket a „jeleket”, társai és tanárai megbélyegzik, megszégyenítik a gyermeket. Magatartásuk miatt el is tanácsolhatják őket. Ennek következtében a gyermek magányossá válhat, ezért hogy meneküljön ebből a helyzetből, hozzá hasonló személyeket keres, akikkel együtt a deviancia útjára lép. Mivel a sérült személyiségű egyének nem rendelkeznek stabil énképpel, ezért könnyen befolyásolhatják őket deviáns magatartású személyek, csoportok. (PIKÓ, 2006; KOMÁROMI, 2000; SZABÓNÉ, 2004)

Bár a drogfogyasztás bármelyik életszakaszban megjelenhet, mégis gyakrabban fordul elő kamaszkorban, ugyanis erre az életszakaszra jellemző az állandó küzdelem (másokkal és saját magával – még nem felnőtt, de már nem is gyermek), a határok és értékek megkérdőjelezése, a tekintéllyel, a szülőkkel és a tanárokkal szembeni lázadás, amire rendkívül alkalmas a szerfogyasztás. Jellemző még rájuk egyfajta kíváncsiság is, továbbá az újdonságok, különleges élmények megélése is, mely kábítószer-fogyasztásra ösztönözhet. (PIKÓ, 2006; KOMÁROMI, 2000; SZABÓNÉ, 2004) A rendszeres, súlyos, nagyfokú kábítószer-fogyasztás háttérben rendszerint valamilyen pszichológiai kórkép, antiszociális, hiszteroid, nárcisztikus, szorongásos személyiség, depresszió, elmebetegség vagy poszttraumás stresszbetegség áll. (KOMÁROMI, 2000)

Társadalom és kortárs csoportok hatása

Bár a szocializáció szempontjából a gyermekkor tagadhatatlanul meghatározó, fontos hangsúlyozni, hogy a szocializáció jelen van az egész élet alatt. Különösen fontos időszak a serdülőkor, amikor egy új szocializációs közeg jelenik meg, mégpedig a kortársak. Ebben az időszakban a kortárs kapcsolatok felértékelődnek, a társak viselkedése és értékrendszere komoly jelentőséggel bír a személyiségét és identitását építő kamasz számára. Ebben az időszakban gyakran alakulnak ki csoportok, illetve az is gyakori, hogy egy fiatal egy adott csoporthoz szeretne tartozni. Ezekben a kortárs csoportokban hagyományok és szokások vannak, amelyek megszabják a tagoknak azokat az elvárásokat, amelyeknek meg kell felelniük ahhoz, hogy a csoport tagjai lehessenek. Tehát ha egy csoportban a deviáns viselkedés az elfogadott, a szabálykövető viselkedést pedig elutasítják, akkor az a fiatal, aki bekerül ebbe a közösségbe hasonlóan fog viselkedni, mint a csoport többi tagja, és megszerzi a beilleszkedéshez szükséges tudást és elsajátítja a csoport normarendszerét. Ha egy csoportban rendszeres a drogfogyasztás, akkor az a személy, aki visszautasítja ezt a viselkedésformát, nehezen maradhat tag. A közös kábítószeresítés, a valahova tartozás élményét nyújthatja és a csoport összetartozását is erősítheti. Ezeknél a közösségeknél gyakori, hogy alapfeltétel a valamilyen szerfogyasztás, például a dohányzás, füvezés, és aki nem él ezekkel a szerekkel, az nem is léphet be a csoportba. (DEMETROVICS, 2004; KOMÁROMI 2000; LÉVAI 1992) Tehát a serdülőkori szerfogyasztás meghatározó tényezője a kortárs hatás.

Drogok és bűncselekmények – deviáns karrier

A deviáns karrier nem az első droghasználattal vagy az első elkövetett bűncselekménnyel kezdődik, hanem a gyermekkorban az első megbélyegzésekkel, negatív minősítéssel. Ha egy gyermeket rossznak és kezelhetetlennek „címkézik meg”, akkor önbeteljesítő jóslatként a gyermek igyekszik megfelelni ezeknek a negatív megjegyzéseknek, és ha nem kapnak időben segítséget ezek a gyermekek, akkor a későbbiekben könnyen kialakulhat a szabálysértő és törvénytelen magatartás. Rendszerint már az első iskolaévekben megjelennek azok a cselekvések, amelyek a kriminalitás felé sodorják a fiatalokat, hiszen őket „rossznak” könyvelték el, nem kap érzelmi támogatást és védelmet a szüleitől, tanároktól, így folyamatosan a kudarcélményei, amelyekkel egyedül marad, és eltávolodik társaitól és a családjától, iskolakerülővé válik, csavarogni kezd és hozzá hasonló fiatalokat keres, akik könnyen a bűnözés irányába sodorják. (SOLT, 2006; SZABÓNÉ, 2004) De a bűncselekmények elkövetésében a személyiség is szerepet játszik. Bizonyos tulajdonságok jellemzőbbek a bűnelkövetőkre, ilyen például: dacosság, ambivalencia, gyűlölködés, gyanakvás, destruktivitás, impulzivitás, élenkség és extroverzió. (BOROS, 2002)

A deviáns karrier kialakulását a tágabb környezeti hatások is segíthetik. A gyermek nem kap otthon érzelmi támogatást, illetve teljesen elhanyagolják, így úgy érzi, hogy egyedül van. E mellett az iskolában is kudarcok érik, hiszen nem tudja teljesíteni azokat a magatartási és teljesítménybeli elvárásokat, amit elvárnak tőle, mert az ezekhez szükséges tulajdonságokat nem sajátították el otthon. Ezeknek a kudarcélményeknek a feldolgozásához nem kap szülői segítséget és védelmet, ennek következtében elidegenedik a környezetétől és olyan fiatalok társaságát keresi, akik hozzá hasonlóak. Így találkozhat a „magára hagyott” gyermek különböző bandákkal, amelyek negatív mintái miatt könnyen bűnelkövetővé válhat. (VÁRADI, 2007)

Gyakori jelenség, hogy a bűnöző fiatal hátrányos helyzetű családban él. A nehéz anyagi körülmények folyamatosan feszültséget okoznak a szülőknek, ez a gyermek iránti figyelem csökkenéséhez vezethet, ezt követően pedig könnyen kialakulhat a teljes érzelmi elhanyagolás. Így a korábbi példákhoz hasonlóan, ebben az esetben is, a szorongó és magányos gyermeket kudarcok érik, amelynek következtében deviáns korcsoportok társaságát keresi. (VÁRADI, 2007) Tehát mint a droghasználat kialakulásában is, a bűnözői karrier létrejöttében is több tényező játszik szerepet. Fontos megemlíteni azt a tényt is, hogy a 18 év alatti fiatalok bátrabban „mennek bele” az erőszakos bűncselekmények elkövetésébe, amelynek legfőbb oka egymás „heccelése” és a „vagányság” megmutatása. (KŐSZEGI, 2013)

Kábítószerrel összefüggő bűnözés

2014-ben 6509 kábítószerrel vagy új pszichoaktív szerrel kapcsolatos bűncselekményt regisztráltak, amelynek 57,7%-t marihuánával követték el. A kábítószer-bűncselekményt elkövetők 90%-a férfi, 10%-a nő volt, illetve az elkövetők háromnegyede 30 évesnél fiatalabb személy volt (www.droffokusz.hu).

A kábítószerrel összefüggő bűnözés típusai:

- Kábítószer hatása alatt elkövetett bűncselekmény a szer akut vagy krónikus használata miatt: a drog használata agressziót és erőszakos cselekményeket eredményezhet.
- Gazdasági kényszerből elkövetett bűncselekmény, amelynek célja a kábítószerre szükséges pénz megszerzése: a drogfüggőség miatt a kábítószer-használók a szer fi-

nanszírozása érdekében bűncselekményeket követnek el; ide tartozik még a recepthamisítás és a kábítószer-használók által elkövetett gyógyszerári rablás, amelynek célja a tiltott szerek gyógyszerrel való helyettesítése.

- Szervezett bűnözés: a kábítószerpiac működésében, a droginálatban, droghasználatban és drogelosztásban való részvétel.
- Kábítószerrel kapcsolatos törvénytársítások: kábítószerrel kapcsolatos jogszabályok megsértése, mint például kábítószer-használat, -birtoklás, -termesztés, -előállítás, -behozatal, -kereskedelem (www.emcdda.europa.eu).

Börtön után

A szabadulás után a sikeres beilleszkedéshez három feltételnek kell teljesülnie: a börtönben a kezelési programokon való részvétel, a szabad életben megfelelő anyagi feltételek megléte, főként a lakás és a munkahely, illetve a protektív, pozitív családi háttér és a támogató közösségek és kapcsolatok. Sorsdöntő tényező, hogy a börtönbüntetés letöltésének ideje alatt a fiatal elítéltek negatív énképe pozitív irányba változna, a felelősségérzetük nőne és a személyiségük is fejlődne, ezzel segítve a re-integrációt. (KÖSZEGI, 2013)

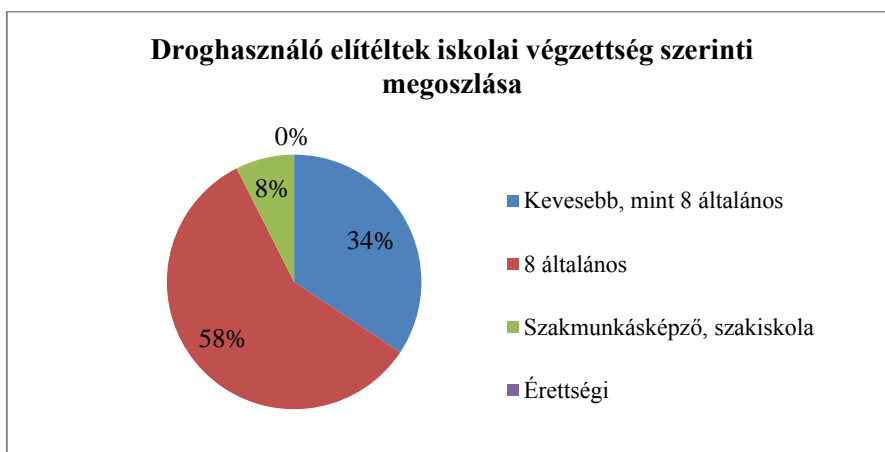
Anyag és módszer

A survey kutatás adatfelvétele a Borsod-Abaúj-Zemplén Megyei Büntetés-végrehajtási Intézet Fiatalkorúak Regionális Büntetés-végrehajtási Intézetében valósult meg. Az adatfelvétel 2016 tavaszán valósult meg. Kutatásban 84 fő 14–21 éves férfi fiatalkorú elítélt vett részt.

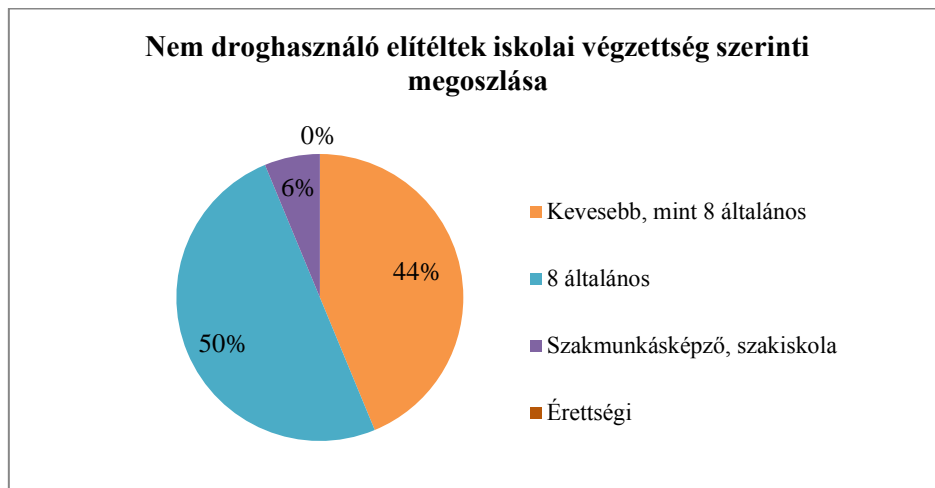
EREDMÉNYEK

Vizsgált csoport bemutatása

Kutatásban résztvevők közül 68-an állították, hogy használtak valamilyen szert korábban, 16 fő pedig nem fogyasztott kábítószer. A droghasználó elítélteknek alacsony volt az iskolai végzettsége (1. ábra). Jól látható, hogy a korábban kábítószer fogyasztó fogvatartottak 34%-a, illetve nem fogyasztó fiatalok 44%-a kevesebb, mint 8 általános iskolai osztályt végzett (2. ábra). A legtöbb elítéltnak a legmagasabb iskolai végzettsége 8 általános iskolai osztály.

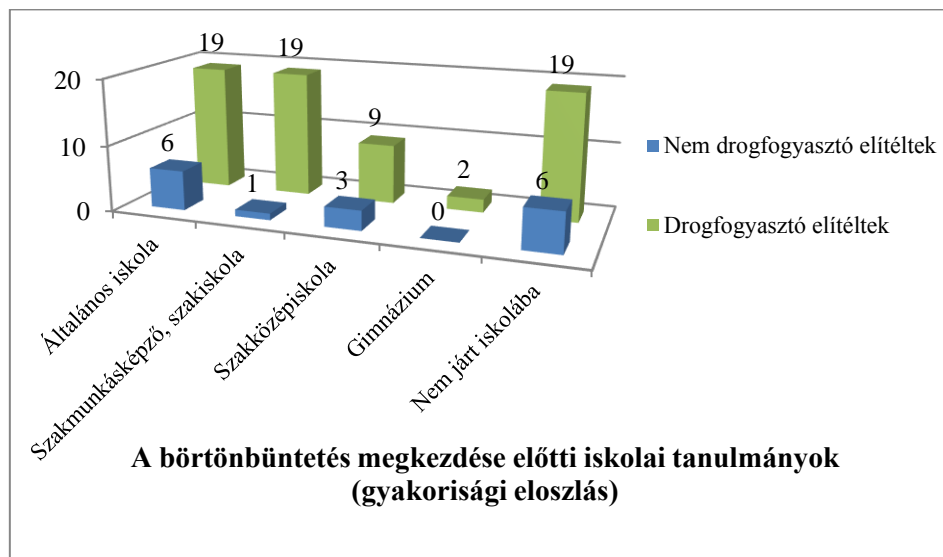
1. ábra: Droghasználó elítéltek iskolai végzettség szerinti megoszlása

2. ábra: Nem droghasználó elítéltek iskolai végzettség szerinti megoszlása

Tanulmányok/munka és drogfogyasztás közötti összefüggések

A legtöbb általános iskolai tanulmányokat folytattak, legkevesebb létszámmal a korábban gimnáziumi tanulók voltak, mindössze ketten tanultak gimnáziumban. Szakmunkásképzőben vagy szakiskolában 20 fő tanult, szakközépiskolában pedig 12 fő (3. ábra).

3. ábra: A börtönbüntetés megkezdése előtti iskolai tanulmányok

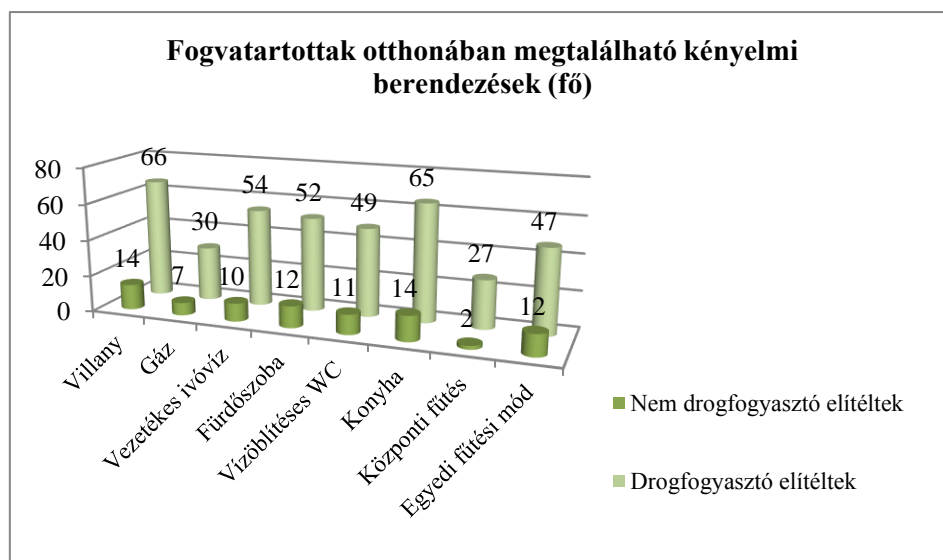
A korábban drogot fogyasztó fogvatartottak közül 36-an állították, hogy dolgoztak. Arra kérdésre, hogy milyen típusú munkát végeztek 9-en válaszolták azt, hogy rendszeres munkájuk volt, 27 fő alkalmi munkát végzett és 32-en voltak, akik nem dolgoztak. A nem szerhasználók

közül 11-en dolgoztak, ebből 2 személy dolgozott rendszeresen, 9 elítéltnak alkalmi munkahelye volt. A foglalkozást tekintve a legtöbben segédmunkásként dolgoztak korábban, a szerhasználók 34%-a, a nem szerhasználóknak pedig az 56%-a. Betanított munkásként mindössze 6-an dolgoztak a kábítószereszek közül, míg a nem kábítószereszek közül 1 fő állította, hogy betanított munkásként dolgozott. A vizsgált személyek közül az illegális szereket használó fogvatartottakból 1-1 személy dolgozott állítása szerint szakmunkásként, illetve szellemi munkát végzőként. A legtöbb személy állítása szerint több hónapon keresztül dolgozott.

A fogvatartottak szocioökonómiai háttere

A kutatásban résztvevő kábítószer-fogyasztó egyének 40%-a állította, hogy 3 szobás lakásban/házban élt, 26% 4 szobás, 19% 2 szobás, 6% 1 szobás, 3%-3% 5, illetve 6 szobás házban vagy lakásban lakott. 1 személy írta, hogy 7 szobás házban élt, illetve 1 fő volt, aki intézetben nevelkedett. A nem droghasználók közül 25% 2 szobás, 38% 3 szobás és 31% 4 szobás volt a lakóhelye. 1 fő válaszolta azt, hogy 1 szobás lakásban élt.

Arra a kérdésre, hogy hányan éltek együtt egy házban a leggyakoribb válasz a drogfogyasztóknál 2 és 7 fő között volt, míg a nem kábítószereszek elítéltek közül a legtöbben 3–6 fővel éltek együtt egy háztartásban. A legtöbb vizsgált személy tehát faluban élt, viszonylag sokan éltek egy háztartásban, nagycsaládban éltek. A legtöbb háztartásban megtalálhatóak voltak a „kényelmi berendezések”, mint például a vezetékes ivóvíz vagy a fürdőszoba (4. ábra). Az általam megkérdezettek szülei együtt éltek, és a vizsgált személyek nagy része a szüleivel élt, akik többnyire dolgoztak. Az anyagi helyzetüket a legtöbben megfelelőnek, illetve jónak ítélték meg. Összességében elmondható, hogy a legtöbben megítélésük szerint jó körülmények között éltek, tehát a kábítószereszek bűnelkövető fiatalok nagy részéről megállapíthatjuk, hogy nem halmozottan hátrányos helyzetű rétegből származnak.

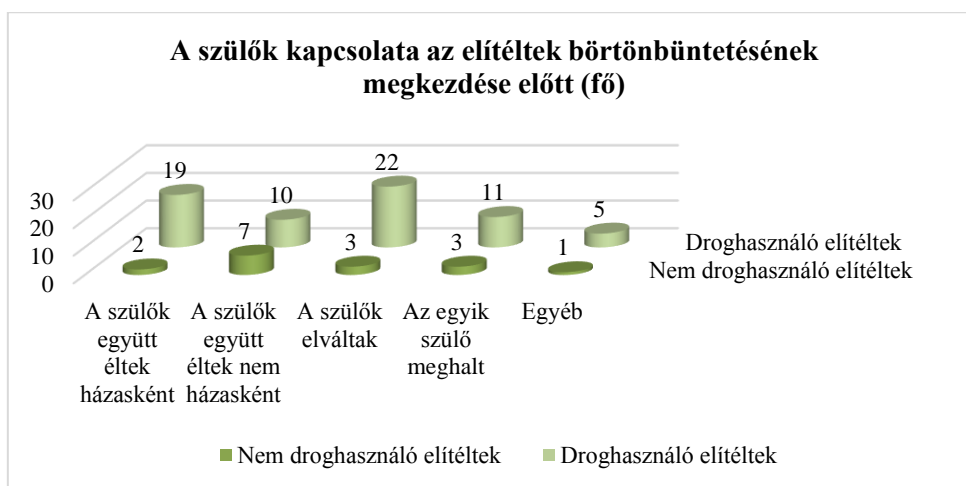

4. ábra: Fogvatartottak otthonában megtalálható kényelmi berendezések

A testvérek számát tekintve a régebben drogot használó egyének közül 14 személynek 3 testvére van, 11 főnek 1, 7-7 főnek 2, illetve 4 testvére, 6-6 kitöltőnek 5, valamint 6 testvére van.

A további 17 elítéltnak 7-14 testvére van. A nem szerhasználó fogvatartottakból 6 személy válaszolta azt, hogy 5 testvére van, 1-1 fő írta, hogy 1, 6 illetve 9, 2-2 főnek pedig 2 és 8 testvére született. Mindkét csoportból 1-1 olyan személy volt, aki egyedüli gyermek a családban, valamint 6 elítélt nem válaszolt erre a kérdésre.

A megkérdezett droghasználók közül a legtöbb elítéltnak a szülei vagy elváltak, vagy az egyik szülője meghalt, míg a nem droghasználó elítélteknél nagyobb arányban voltak azok a fogvatartottak, akinek a szülei együtt éltek akár házasként, akár élettársi kapcsolatban (5. ábra). Több válasz esetében megjelent a mindkét szülő halála szerepelt, illetve volt, aki intézetben nevelkedett.

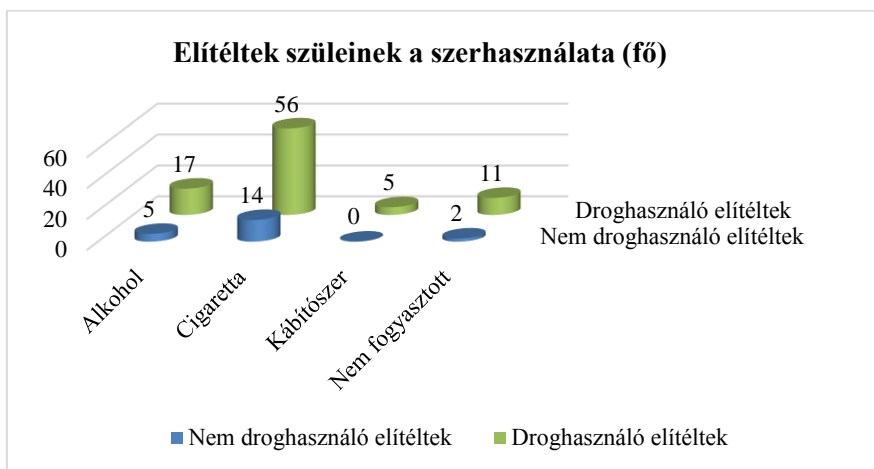
5. ábra: A szülők kapcsolata az elítéltek börtönbüntetésének megkezdése előtt

A szerhasználó egyének közül 29 fő mindkét szülőjével együtt élt, 11 főt egyedül nevelt az egyik szülője, 11 személy az édesanyjával vagy édesapjával és annak élettársával élt, 2 elítélt állította, hogy nevelőszülőkkel élt, 1 egyén élettársával vagy feleségével élt, további 3 fő pedig élettársával/feleségével és annak családjával lakott együtt. 6 esetben érkezett egyéb válasz, amelyek között a nagyszülőkkel való együttélés is szerepelt, illetve a korábban említett intézet is. A nem kábítószerhasználó személyek közül is a legtöbben a szülőkkel éltek, 2 fő nevelőszülőknél lakott, 1 fő az élettársával, valamint 2 fő az élettársával és annak családjával élt együtt. 2 egyéb válasz érkezett, amelyet nem részleteztek a kitöltők.

20 korábban drogfogyasztó állította, hogy mindkét szülő dolgozott, 36 fő válaszolta, hogy csak az egyik szülő dolgozott, 9 fő szülei pedig nem dolgoztak, illetve 3 fogvatartott nem válaszolt erre a kérdésre. Nem kábítószerhasználó személyek közül 4-en írták, hogy mindkét szülő dolgozott, 11-en, hogy csak az egyik szülőnek volt munkája, valamint 1 fő írta, hogy egyik szülő sem dolgozott.

A válaszok alapján, miszerint az anyagi helyzetüket kellett megítélni, legtöbb kábítószerfogyasztó elítéltnak (28 fő) megfelelő volt az anyagi helyzete a börtönbe kerülésük előtt. A narkotikumot használó fiatalok 54%-a nem nélkülözött soha gyermekkorában, 33% válaszolta azt, hogy néha előfordult, hogy nélkülözniük kellett és 13% rendszeresen hiányt szenvedett valamiben gyerekként. A nem drogozó fiatalok 62%-ára nem volt jellemző a nélkülözés, 19%-19% pedig rendszeresen, illetve néha nélkülöztek a kedvezőtlen anyagi helyzetük miatt.

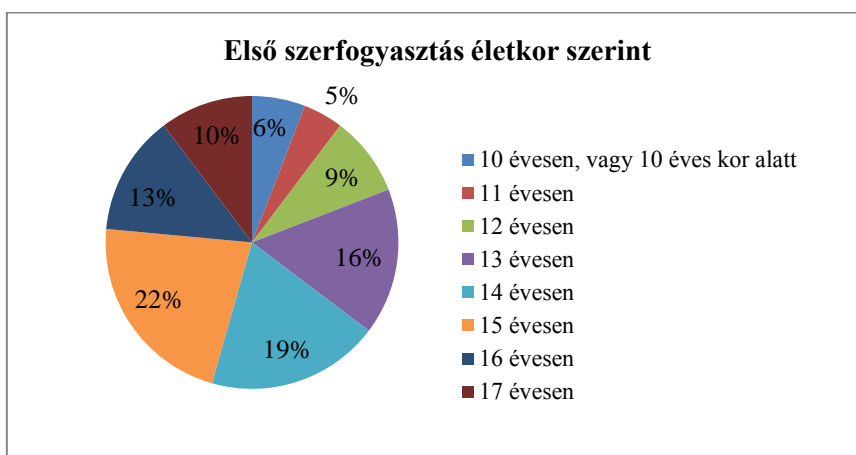
A legtöbb vizsgált személy gondviselője fogyasztott valamilyen szert/szereket (6. ábra). A korábban kábítószeres fiatalok közül 5-en azt írták, hogy a szülők fogyasztottak valamilyen drogot, míg a nem kábítószereseknél ilyen jellegű szerfogyasztás nem volt a szülőknél. A leggyakoribb káros szenvedély a szülők részéről a dohányzás volt, de az alkohol is előfordult néhány esetben. Összesen 13 fő írta, hogy semmilyen szert nem használtak a szülők, ebből 11 fő drogfogyasztó volt korábban. Megfigyelhető, hogy milyen nagy arányban fordul elő valamilyen káros szenvedély a szülőknél, amelyek közül kiemelkedik a dohányzás.

6. ábra: Elítéltek szüleinek szerhasználata

Kábítószer-fogyasztással kapcsolatos eredmények

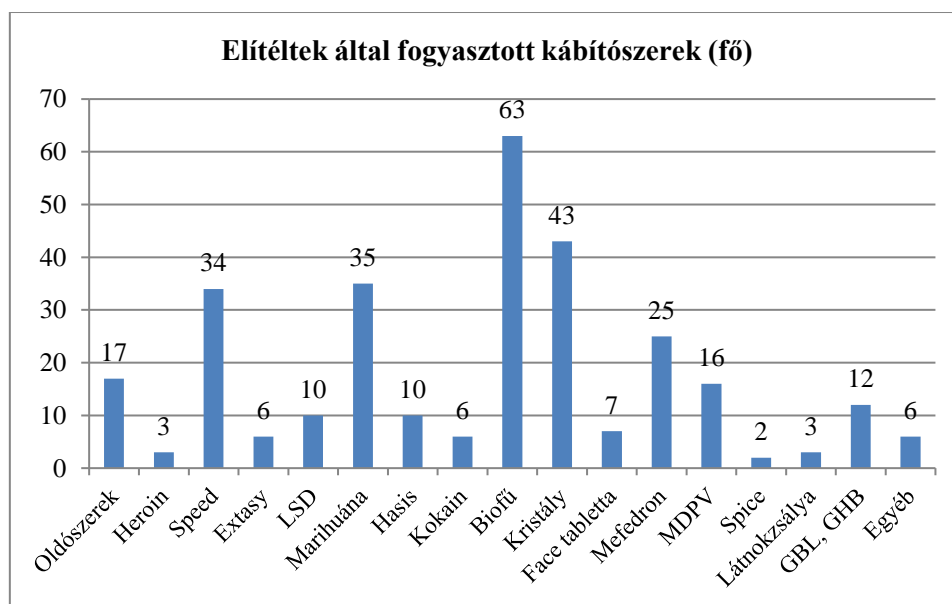
A legnagyobb létszámmal (15 fő) azok voltak, akik 15 évesen próbálták ki először, hogy milyen is kábítószerrel fogyasztani (7. ábra). Meglepő eredmény, hogy 4 fő állítása szerint már 10 évesen, vagy 10 éves kor alatt használt először drogot.

7. ábra: Első szerfogyasztás életkor szerint

Az első kábítószer-fogyasztás „megvalósulására” leggyakoribb válaszként a baráti társaságban a barátok mondták, és azért próbálták, próbálják ki, mert jó érzést okoz. Gyakori válasz volt többek között az is, hogy valamilyen szórakozóhelyen tartózkodtak és szórakozásból, mert „jó bulinak tűnt” kipróbálták a drogot. Néhány válasz a leggyakoribb és legmeglepőbb első fogyasztásról: Az egyik 20-21 éves fiú a következőképpen írta le az első fogyasztás okát: „Középiskolás barátoknál láttam, hogy szívznak (marihuánát) és odahívtak, én meg persze odamentem.”, egy 18 éves fogvatartott válasza a kérdésre a következő: „Az egyik haverom már régóta csinálta, és mondta egy párszor, hogy próbáljam ki, és végül kipróbáltam”. Egy 20 éves fiúnak pedig így történt az első szerhasználat: „Láttam, hogy a barátaim jól érzik magukat tőle, és kértem én is belőle.”, egy fiatal 16 éves fiú, aki 13 évesen drogozott először: „A barátaimat láttam, hogy szívják a füves cigit, és én nagyon ki akartam már próbálni, és ki is próbáltam, és azóta függő lettem.” Egy 17-18 éves elítélt, aki 10 évesen használt először drogot meglepő választ adott a kérdésre: „Kint voltunk a haverokkal, ittunk, és akkor jött egy bácsi és mutatott egy cigit, kérdeztük, hogy mi az, ő meg mondta, hogy fű. Ideadta, mi meg elszívtuk.” A vizsgált személyek közül 53-an válaszolták azt, hogy barátoktól kaptak először drogot.

A fogyasztott kábítószerek típusát tekintve sokféle drogot fogyasztottak a megkérdezettek (8. ábra). 63 személy állítása szerint biofüvet használt, kristályt (43-an) és marihuánát (35-en) használtak.

8. ábra: Elítéltek által fogyasztott kábítószerek

A fogyasztott drogok mellett megkérdeztük, hogy milyen gyakorisággal történt a fogyasztásuk. A megkérdezett fogvatartottakból 32-en válaszolták azt, hogy egy nap többször is fogyasztottak valamilyen narkotikumot, 19-en pedig, hogy naponta használtak illegális szert. 8 személy válaszolta, hogy alkalmasszerűen fogyasztott, 3 fő hetente többször használt, 2-2 fő csak hétfégen és havonta, és 1-1 fő hetente, illetve 2 hetente fogyasztott kábítószert.

A megkérdezett drogfogyasztó fogvatartottak fele, azaz 34 fő droghatás alatt követte el a bűncselekményt, amely legtöbb esetben rablás (70%) volt. A második leggyakrabban elkövetett bűncselekmény a lopás (32%) volt. A garázdaság és testi sértés bűncselekmény gyakorisága mindkét esetben 12%. Hivatalos személy elleni bűncselekmény és közlekedési bűncselekmény 1 esetben történt. Nemi erkölcs elleni bűncselekmény és kábítószerrel való visszaélés 2 esetben volt. 3 személyt élet elleni bűncselekmény miatt ítélték el. 7 fő pedig egyéb bűncselekmény elkövetése miatt került börtönbe. Fontos megjegyezni, hogy több elítéltet is a felsorolt büntettek közül több bűncselekmény elkövetése miatt ítélték el. A nem drogfogyasztó elítéltek közül a legtöbben (37%) rablás és/vagy lopás miatt kerültek börtönbe. 18% garázdaság, 25% testi sértés miatt és 6%-6% pedig hivatalos személy elleni bűncselekmény és kábítószerrel való visszaélés miatt került a bíróság elé.

MEGBESZÉLÉS

A családi háttér, a fogyasztó személyisége és a társadalom, valamint kortárs csoportok hatásai is befolyásolják a szerhasználat megjelenését. A kutatás eredményeiből kitűnik, hogy a drogfogyasztás könnyen a bűnözés irányába sodorhatja a kamaszokat. A fiatalok elítéltek a börtönbüntetésük megkezdése előtt gyakran fogyasztottak kábítószereket. A vizsgált személyek közül meglehetősen sokan már 13 évesen, vagy 13 éves koruk alatt drogoztak. Igen fontos ismerünk a drogfogyasztás okait, hiszen a fogyasztás megelőzésében a szakemberek csak úgy lehetnek igazán sikeresek, ha ismerik azokat a tényezőket, amelyek függőséghez vezethetnek.

KÖSZÖNETNYILVÁNÍTÁS

A kutatómunka a Miskolci Egyetem stratégiai kutatási területén működő Alkalmazott Anyagtudomány és Nanotechnológia Kiválósági Központ, Élettudományi Műhely közreműködésével valósult meg.

IRODALOMJEGYZÉK

- [1] ANDORKA R.: *Bevezetés a szociológiába*. Osiris Kiadó, Budapest, 2000.
- [2] BOROS J.–CSETNEKY L.: *Börtönpszichológia*. 2. átdolgozott kiadás, Rejtjel Kiadó, 2002.
- [3] FÜLÖP Á.–GRÁD A.–MÜLLER M.: *Droggal és alkohollal összefüggő bűncselekmények*. HVG-Orac Lap- és Könyvkiadó Kft., 2000.
- [4] KOMÁROMI É.: A droghasználat kialakulásának okai. In: RÁCZ: *A drogkérdésről – őszintén*. B+V (medical&technical) Lap- és Könyvkiadó Kft., 2000.
- [5] LÉVAI M.: *Kábítószer és bűnözés*. Közgazdasági és Jogi Könyvkiadó, Budapest, 1992.
- [6] PIKÓ B.: A serdülő- és ifjúkori függőség biológiai, pszichológiai és szociológiai összefüggései. Forrásdokumentuma: BÍRÓ Judit: *Biopolitika – drogprevenció, Tanulmányok a kábítószer-fogyasztás megelőzéséről*. L'Harmattan–Elte Társadalomtudományi Kar, Budapest, 2006.
- [7] RÁCZ József–HOYER Mária–KOMÁROMI Éva–SASVÁRI Andrea: *A drogkérdésről – őszintén*. B+V (medical&technical) Lap- és Könyvkiadó Kft., 2000.
- [8] SOLT Á.: Bűnelkövető fiatalok droghasználata. Forrásdokumentuma: BÍRÓ Judit: *Biopolitika – drogprevenció, Tanulmányok a kábítószer-fogyasztás megelőzéséről*. L'Harmattan–Elte Társadalomtudományi Kar, Budapest, 2006.

- [9] SZABÓNÉ KÁRMÁN J.: *Családgondozás – krízisprevenció*. Medicina Könyvkiadó Rt., Budapest, 2004.

Internetes hivatkozások

- [10] DEMETROVICS ZS.–BALÁZS H.: *Drogosok*, 2004.
http://mek.oszk.hu/03400/03477/pdf/7_drog.pdf (2016. 01. 26.)
- [11] DROGFÓKUSZPONT:
<http://drogfokuszpont.hu/szakteruleteink/kabitoszer-bunozes/kabitoszer-bunozes-tenyeges-szamok/> (2016. 02. 14.)
http://www.emcdda.europa.eu/attachements.cfm/att_44774_HU_Dif16HU.pdf
 (2016. 02. 14.)
- [12] KÖZPONTI STATISZTIKAI HIVATAL, 2008:
<https://www.ksh.hu/docs/hun/xfp/idoszaki/regiook/orsz/ismertbun.pdf> (2016. 02. 14.)
- [13] KŐSZEGI, SZ.: *Fiatalkorú bűnözők re-integrációs esélyei*:
http://epa.oszk.hu/02000/02065/00007/pdf/EPA02065_gazdetika_koszegi.pdf
 (2016.02.13)
- [14] VÁRADI, E.:
http://webcache.googleusercontent.com/search?q=cache:NTZg0iTwTk4J:bunmegelozes.easyhosting.hu/dok/varadi_erika.doc+&cd=1&hl=hu&ct=clnk&gl=hu
 (2016. 02. 13.)